

Η πόρτα άνοιξε και στον κρητικό χορό, Α. Ράφτης

Διαβάστε την παρακάτω κριτική παρουσίαση «Η πόρτα άνοιξε και στον κρητικό χορό», που συνέταξε ο Άλκης Ράφτης, Πρόεδρος του Χοροθεάτρου «Δόρα Στράτου», για να αποτυπώσει τις εντυπώσεις του από την παράσταση την οποία παρακολούθησε στο θέατρο «Δόρα Στράτου» στις 3 Ιουλίου 2012, από την Ομάδα Έκφρασης Κρητικών Χορών Γιάννη και Γιώργου Μεγαλακάκη.

🔍 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Άλκης Ράφτης

Η πόρτα άνοιξε και στον κρητικό χορό

Η παράσταση του συγκροτήματος των αδελφών Μεγαλακάκη στο Χοροθέατρο "Δόρα Στράτου" με καταγοήτευσε και με έβαλε σε σκέψεις. Τα τελευταία χρόνια προβληματίζομαι για την κατεύθυνση που θα έπρεπε να πάρει ο ελληνικός χορός. Παλαίψαμε 30 χρόνια για να στραφούν οι δάσκαλοι στο παραδοσιακό πρωτότυπο, να γυρίσουν στα χωριά, για να μαθητεύσουν. Τώρα που όλες οι καταγραφές έγιναν και δεν φοβόμαστε την από άγνοια αλλοίωση, νομίζω πως είναι ώριμη η κατάσταση για να εξελιχτεί ο χορός. Μπορούν προικισμένα άτομα να δημιουργήσουν δικές τους φιγούρες, νέους σχηματισμούς, παραλλαγές, προσαρμογές στα σημερινά γούστα, εντυπωσιακές σκηνικές παρουσιάσεις.

Κάτι τέτοιο δοκιμάζει ο Μεγαλακάκης στον κρητικό χορό. Βγαίνει μπροστά αντιμέτωπος με το θεατή και χορεύει σόλο συρτό χανιώτικο σαν να ήταν ζεϊμπέκικο. Οι αδελφοί Μεγαλακάκη σπάνε τον κύκλο και βάζουν τις χορεύτριες να χορεύουν λυτά στον χώρο. Περιορίζουν τα πηδήματα στον αέρα του μπροστινού και τα χτυπήματα στα σιβάνια - αντί γι' αυτά διδάσκουν τους χορευτές να κάνουν κέντημα στο έδαφος με τεχνικά βήματα. Χρησιμοποιούν μουσική πιο αδρή, πιο χαλαρή, πιο κοντά στα σημερινά γούστα. Μακάρι να συνεχίσουν στον ίδιο δρόμο, να τολμήσουν να πάνε πιο μακριά.

Κάτι τέτοιο έγινε στο φλαμένκο και στον ιρλανδέζικο χορό, έτσι κατέκτησαν τον κόσμο. Εκεί η παραδοσιακή μορφή είχε χαθεί, ενώ σ' εμάς υπάρχει ακλόνητη. Οι δικές μας βάσεις είναι απόλυτα στέρεες, μπορούμε να προχωρήσουμε άφοβα. Αρκεί να είμαστε έντιμοι, διαχωρίζοντας απόλυτα το παλιό από το καινούργιο, τόσο στους μαθητές μας όσο και στις παραστάσεις. Αλοίμονο αν αρχίσουμε να χορεύουμε στυλιζαρισμένα στα πανηγύρια και στους γάμους. Στις παραστάσεις όμως μπορούμε, αρκεί να το δηλώνουμε σαφώς, ώστε να μην παραπλανούμε τον θεατή. Και τις φορεσιές μπορούμε να αλλάξουμε, και τις μουσικές. Η παράσταση έχει τους δικούς της νόμους, είναι θέατρο, θέλει σκηνοθεσία, χορογραφία και ενδυματολογία, θέλει φώτα, ηχητικά, μακιγιάζ, σκηνικά. Όλα όσα αμέλησαν τα συγκροτήματα μέχρι τώρα.

Το "Δόρα Στράτου", το εθνικό θέατρο του ελληνικού χορού που άνοιξε το δρόμο πριν 60 χρόνια κι έγινε πρότυπο για όλα τα συγκροτήματα, δεν πρόκειται να αλλάξει. Αντιπροσωπεύει τη μουσειακή αντίληψη κι έτσι θα μείνει, ακλόνητο σαν σημείο

αναφοράς και έμπνευσης. Φιλοξενώντας την δημιουργία των αδελφών Μεγαλακάκη στον κρητικό χορό, έδειξε ότι εγκρίνει την εξέλιξη από άλλους, αρκεί αυτή να βασίζεται σε απόλυτη γνώση του πρωτότυπου. Αρκεί να κάνει βήματα προσεκτικά και στέρεα, αφού τολμά να επέμβει σε ένα έργο τέχνης που χρειάστηκε αιώνες για να φτάσει ως εδώ. Κι αρκεί να γίνεται από ανθρώπους με ταλέντο, ώστε το αποτέλεσμα να έχει υψηλή αισθητική.

Τα κριτήρια αυτά τα ικανοποιεί η πρόταση των αδελφών Μεγαλακάκη, γι αυτό μας γεμίζει χαρά κι αισιοδοξία για το μέλλον. Η πόρτα άνοιξε στον κρητικό χορό, μπορούν να ακολουθήσουν ο μακεδονικός, ο θρακιώτικος, ο ποντιακός και οι άλλοι. Το ρίσκο είναι μεγάλο, το κοινό είναι απαιτητικό, η αποτυχία παραμονεύει. Πολλοί χορογράφοι του μοντέρνου χορού δοκίμασαν, αλλά τίποτα δεν έμεινε πίσω τους — γιατί δεν είχαν τη γνώση του παραδοσιακού, νόμιζαν ότι μπορούσαν να τον "πειράξουν", επειδή απλώς τον είχαν δει — κι αυτός τους εκδικήθηκε. Οι δάσκαλοι του ελληνικού χορού όμως αξίζει να προσπαθήσουν, οι καλύτεροι από αυτούς το δικαιούνται, γιατί έχουν τη βαθιά γνώση που απαιτείται.

Έχουμε μπροστά μας ένα τόλμημα που πέτυχε. Περιμένουμε με ανυπομονησία τις επόμενες προτάσεις των αδελφών Μεγαλακάκη και των ισάξιων με αυτούς συναδέλφων τους σε άλλες περιοχές.

Άλκης Ράφτης,

[Η πόρτα άνοιξε στον κρητικό χορό](#)

Ασκήσεις

1. Να συνοψίσετε σε μία παράγραφο (περίπου 100 λέξεις) τον προβληματισμό του Άλκη Ράφτη για την κατεύθυνση που θα πρέπει να πάρει ο παραδοσιακός χορός, λαμβάνοντας υπόψη και τις παρακάτω βοηθητικές ερωτήσεις:
 - Ποια είναι η άποψη του Ράφτη για τον παραδοσιακό χορό;
 - Υπερασπίζεται τη διατήρηση της παραδοσιακής αυθεντικής μορφής; Τίθεται υπέρ της εξέλιξης; Προχωράει σε σύνθεση των δύο αντιλήψεων;
2. Να ανατρέξετε στα λεξικά, προκειμένου να βρείτε την κυριολεκτική και τη μεταφορική σημασία της λέξης «μουσειακός». Προσέξτε ότι η λέξη μπορεί να έχει άλλοτε θετική και άλλοτε αρνητική σημασία. Συζητήστε αν έχει αρνητική ή θετική χροιά η λέξη στο παρακάτω απόσπασμα από το κείμενο: *Το «Δόρα Στράτου», το εθνικό θέατρο του ελληνικού χορού που άνοιξε το δρόμο πριν 60 χρόνια κι έγινε πρότυπο για όλα τα συγκροτήματα, δεν πρόκειται να αλλάξει. Αντιπροσωπεύει τη μουσειακή αντίληψη κι έτσι θα μείνει, ακλόνητο σαν σημείο αναφοράς και έμπνευσης.*
3. Προσέξτε ότι η κριτική παρουσίαση του Α. Ράφτη: α) δίνει τα στοιχεία της συγκεκριμένης χορευτικής παράστασης, β) περιγράφει αξιοσημείωτες χορευτικές στιγμές και γ) εκφράζει αξιολογικά σχόλια. Η κριτική του, πάντως, βασίζεται σε κάποιες απόψεις του για τον παραδοσιακό χορό. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, να γράψετε και σεις μια κριτική για κάποιο χορευτικό θέαμα που παρακολουθήσατε ζωντανά ή στον κινηματογράφο, στην τηλεόραση, στο διαδίκτυο. Ανατρέξτε π.χ. στην παρακάτω διεύθυνση, για να δείτε βιντεοσκοπημένο χορό από μέλη της Ομάδας Μεγαλακάκη:
<https://www.youtube.com/watch?v=VEiliGn9CFY>
4. Να παρακολουθήσετε τη συνέντευξη για τον παραδοσιακό χορό, που έδωσαν οι αδελφοί Μεγαλακάκη, Γιάννης και Γιώργος, στην τηλεοπτική εκπομπή [Μένουμε Ελλάδα](#), να κρατήσετε σημειώσεις και να παρουσιάσετε τα κύρια σημεία της συζήτησης, καθώς και τα δικά σας σχόλια.
5. Οργάνωση project με θέμα «Παραδοσιακοί Χοροί»:

Να ερευνήσετε σε ομάδες διάφορους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς. Να δημιουργήσετε ένα οργανωμένο corpus με σχετικούς υπερδεσμούς και να παρουσιάσετε τους χορούς πολυμεσικά με τα σχόλια, τις εντυπώσεις (σκέψεις, συναισθήματα) και τις προτιμήσεις σας.

6. Η ομάδα Μεγαλακάκη προχωράει πέρα από τη μουσειακή αντίληψη του παραδοσιακού χορού και δοκιμάζει με επιτυχία να εξελίξει τον παραδοσιακό κρητικό χορό. Ένα ανάλογο παράδειγμα για τη δημιουργική αξιοποίηση της παράδοσης αποτελεί η κυπριακή έκθεση μόδας «Beyond Dress Codes: Από την παραδοσιακή φορεσιά στη σύγχρονη μόδα», που «συνιστά έναν διάλογο ανάμεσα στο παραδοσιακό ελληνικό ένδυμα και τη σύγχρονη μόδα».

Διαβάστε το σχετικό δημοσίευμα [Το χθες και το σήμερα της μόδας στη Λευκωσία](#), με τις συνοδευτικές εικόνες, και συζητήστε το θέμα. Μπορείτε να προχωρήσετε σε δικές σας εικαστικές δημιουργίες, αντλώντας έμπνευση από παραδοσιακές φορεσιές που σας εμπνέουν.

 ΕΡΕΥΝΑ-ΠΡΟΣΧ. ΠΡΟΦ. ΛΟΓΟΣ
ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΤΠΕ

7. Οργανώστε ένα project με θέμα: «Η παράδοση αποτελεί πηγή έμπνευσης για τη σύγχρονη τέχνη». Φροντίστε να αναζητήσετε παραδείγματα από διάφορες μορφές τέχνης. Να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο, με την υποστήριξη του κατάλληλου λογισμικού.

 ΑΓΩΝΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

8. Οργανώστε έναν αγώνα επιχειρηματολογίας με θέμα: διατήρηση της παράδοσης ή ρήξη με την παράδοση και εξέλιξη. Χωριστείτε σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα επιχειρηματολογεί υπέρ της πρώτης θέσης, ενώ η άλλη υπέρ της δεύτερης θέσης. Αφού ακουστούν όλα τα επιχειρήματα, και οι δύο ομάδες επιχειρούν να συνθέσουν τις δύο αντίθετες θέσεις σε ένα κείμενο, βλ. και [Έκφραση-Έκθεση Α' λυκείου, σ. 118-119](#). Κείμενα σχετικά με την παράδοση μπορείτε να διαβάσετε στην αντίστοιχη ενότητα των [Θεματικών κύκλων σ. 438-451](#).